

Byggsektorns rättsnämnd

Utlåtande 2006-12-22

Fråga rörande tillämpligheten av AB 92/ ABT 94 kap 5 § 14 st 2

Byggandets kontraktskommitté (BKK) har, efter framställan från parter i entreprenadavtal, uppdragit åt Byggsektorns rättsnämnd att yttra sig i fråga rörande tolkningen och innebörden av ett visst villkor i av BKK utarbetade standardvillkor för entreprenadavtal. Håkan Albrecht, Per Ossmer och Åke Rådberg har av styrelsen för Byggandets Kontraktskommitté, BKK, och efter parternas hörande, utsetts till ledamöter i nämnden.

Bakgrund

Lövsjö Gård AB bedriver verksamhet med i huvudsak mjölkproduktion. År 2001 beställde Lövsjö Gård AB av Lappmarksbyggen AB uppförande av en ladugård. För entreprenaden gäller Allmänna Bestämmelser för Totalentreprenader avseende byggnads-, anläggnings- och installationsarbeten, ABT 94. Entreprenaden färdigställdes i januari 2002. I ladugården finns plats för omkring 260 kor. Korna går i s.k. lösdrift vilket innebär att de går fritt omkring och att det inte finns några traditionella bås. Korna mjölkas i en s.k. mjölkgrup. Det fungerar så att 12 kor åt gången drivs in i mjölkgruppen varefter mjölkningsutrustningen manuellt kopplas på respektive kos spenar. Mjolkningen avslutas automatiskt när respektive ko är färdigmjolkad. De färdigmjolkade korna går tillbaka in i ladugården och ersätts av nya som mjölkas på samma sätt.

Golvbeläggningen i ladugården utgörs av gjutasfalt. Gjutasfalt innehåller små stenar som hålls ihop av ett bindemedel, bitumen. Relativt omgående efter det att ladugården tagits i bruk uppstod problem med kornas klövar i form av sår och bölder. Enligt Lövsjö Gård AB är det golvbeläggningen som är orsak till skadorna medan Länsförsäkringar anser att skadeorsaken ännu inte är utredd. Länsförsäkringar gör i processen bl.a. gällande att Lövsjö Gård ABs talan, oavsett omständigheterna i övrigt, inte kan bifallas på grund av ABT 94 kap 5 § 14 st 2 eftersom verksamheten är att anses som, eller att jämföras med "industriell produktion".

ABT 94 kap 5 § 14 st 2 har följande lydelse:

"För skada på grund av avbrott eller störning i industriell produktion eller i betydande kommersiell verksamhet avseende upplåtelse av lokaler föreligger ingen ersättningsskyldighet."

Rättsnämndens bedömning

ABT kap 5 § 14 st 2 är en undantagsregel i förhållande till första stycket i paragrafen om skyldighet att ersätta annan skada än följdskada på entreprenaden. Som undantagsregel kan den inte ges en vid tolkning. Förarbeten eller praxis saknas som kan ge vägledning vid tolkningen av "avbrott eller störning i industriell produktion".

Den nu aktuella verksamheten vid Lövsjö Gård AB är i huvudsak mjölkproduktion. I den aktuella ladugården finns plats för cirka 260 kor. Verksamheten i ladugården är således djurhållning i relativ stordrift. Av handlingarna framgår inte i detalj hur mekaniserad och automatiserad verksamheten är. Dock framgår att mjölkutrustningen kopplas på respektive kos spenar manuellt men att mjölkningen avslutas automatiskt efter avslutad mjölkning.

Med industriell produktion avses tillverkning av varor i större skala. Utan uttryckligt stöd i bestämmelsestexten i ABT 94 kan djurhållning i stordrift inte anses vara industriell produktion. Nästa fråga är då om verksamheten i ladugården kan jämföras med industriell produktion och därmed ändå omfattas av undantaget i ABT kap 5 § 14 st 2.

Uttrycket "industriell verksamhet" i JB kap 2 § 3 är närbesläktat med uttrycket industriell produktion i ABT kap 5 § 14 st 2. Med industriell verksamhet i JB kap 2 § 3 avses produktion av varor med maskinella hjälpmedel (Allmän Fastighetsrätt sid. 161, fjärde upplagan, Anders Victorin m fl). Industriell verksamhet präglas således av tillverkning med maskiner. Djurhållning präglas av etik i förhållande till djuren som ger andra förutsättningar än industriell produktion. Att jämföra djurhållning på det sätt den beskrivs vid Lövsjö Gård AB med industriell produktion är inte möjligt.

Sammanfattningsvis utgör djurhållningen i ladugården vid Lövsjö Gård AB inte industriell produktion och är inte heller att jämföras med industriell produktion.

Avvikande bedömning av ledamoten Åke Rådberg

Vad som skall avses med industriell produktion torde normalt vara tämligen klart. Sålunda råder enighet om att det innebär framställning av varor med maskinella hjälpmedel. Ibland innefattas i begreppet även ett mått av förädling. Industriell produktion omfattar också metoder som har inverkan på tillverkning av produkter. Enligt min uppfattning måste man vid bestämmande av begreppets räckvidd även beakta graden av sådant metodtänkande. Hur ser metodutvecklingen ut inom olika näringsgrenar i förhållande till verkstadsindustrin? Svaret torde vara att den ofta sker på ett sätt som motsvarar utvecklingen inom den traditionella industrin. Den utvecklingen kan exempelvis avläsas i den rättspraxis som finns rörande Plan- och bygglagens regler om bygglov. Enligt PBL kap 8 § 1 krävs inte bygglov för jordbrukets och därmed näraliggande näringars ekonomibyggnader. Det kan noteras att bl. a. slakterier och fiskodlingar inte är bygglovsbefriade eftersom de anses utgöra självständiga förädlingsindustrier.

I det aktuella fallet är det fråga om mjölkproduktion. Traditionellt är detta ett hantverk. Här tillkommer inte bara att mjölkningen sker maskinellt, utan också att den sker utifrån ett industritänkande. Ladugården är sålunda specialbyggd för detta produktionssätt. Det som talar emot att beteckna detta som industri är att den vara som framställs är en naturprodukt. Med den tillämpning av begreppet som nämnden förordar är detta dock ingen avgörande invändning.

Jag vill därutöver anföra att stadgandet i ABT 94 kap 5 § 14 st 2 syftar till att begränsa entreprenörens ansvar för avbrottskador som typiskt sett är stora. Det finns goda skäl för att denna risk bör ligga på beställaren, bl.a. det förhållandet att beställare har möjlighet att, som i detta fall, teckna avbrottsförsäkring. Det intäktsbortfall som uppstår vid avbrott i den aktuella

mjölkproduktionen skiljer sig inte från vad som skulle gälla vid avbrott i annan mer traditionell industriproduktion.

Enligt min uppfattning är verksamheten vid Lövsjö Gård AB att anse som industriell produktion.

Särskilt uttalande av ledamoten Per Ossmer

Till klargörande av min bedömning vill jag framföra följande.

Skadorna på mjölkorna är saksador och ärendet rör förmögenhetsskada pga saksada, vilken som det får uppfattas lett till nedsättning av kornas allmänna kondition och att mjölkproduktionen till följd härav minskade.

Den allmänna utvecklingen i kontraktsrätten har för leverantörer av olika slag inneburit ökad begränsning av ansvaret för såväl förmögenhetsskador p g a fel som rena förmögenhetsskador och det har som Rådberg anger ansetts att byggherrar inom industrin m fl verksamheter själva bör bära risken för avbrott eller störning genom tecknande av avbrottsförsäkring.

I Allmänna Bestämmelser för byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader, AB 04, och Allmänna Bestämmelser för Totalentreprenader avseende byggnads-, anläggnings- och installationsarbeten, ABT 06, har detta synsätt medfört en utökad allmän friskrivning för förmögenhetsskador av olika slag och hade någon av dessa bestämmelser gällt i ärendet så skulle frågan om entreprenörens friskrivning eller ej knappast ha varit aktuell.

I ärendet är emellertid fråga om en bedömning med utgångspunkt i ABT 94. BKK har tidigare i utlåtande 1998-06-30 vid sin behandling av tolkningen av uttrycket "industriell produktion" gjort en förhållandevis snäv tolkning av detta begrepp och därmed av undantagets räckvidd. Även vid en kontextuell tolkning, se bl a NJA 1990, s 24, bör uttrycket "industriell produktion" få en snäv uttolkning. Det kan även konstateras att SNI-koder för industriella verksamheter inte överensstämmer med de för jordbruksrörelser.

Det kan dessutom anföras att i en skiljedom ansågs uttrycket "industriell produktion" inte tillämpligt, d v s undantaget i ABT 94 Kap 5 § 14 2 st gällde inte, när en ensilageanläggning p g a fel i entreprenad slutade att fungera, vilket i sin tur ledde till att 7-800 köttdjur inte kunde få kravmärkt utfodring och därmed föll i pris

Slutligen bör uttrycket "industriell produktion", med beaktande av de rättigheter som rättsligt och humanitärt tillkommer levande djur, användas med försiktighet.

Håkan Albrecht

Per Ossmer

Åke Rådberg